

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Член на Международната асоциация на съдиите (МАС)
Член на Европейската асоциация на съдиите (ЕАС)
Член на Европейски магистрати за демокрация и свободи (МЕДЕЛ)
София 1000, ул. Пиротска 7, ет.5, тел 0879686841
e.mail: office@judgesbg.org

Уважаеми членове на Висшия съдебен съвет,

Уважаеми съдии, прокурори и следователи,

Уважаеми господин министър на правосъдието,

Уважаеми граждани,

Напоследък във фокуса на общественото внимание се поставя отново темата за структурата и състава на Висшия съдебен съвет (ВСС), която е в основата на съдебната реформа и на обсъжданите конституционни промени.

Водени от разбирането, че успешната съдебна реформа и доверието в съдебната власт започват от честния разговор за недостатъците на системата, се обръщаме не само към носителите на съдебната власт, но и към гражданите, в името на които и за които се осъществява правосъдието.

За да поставим основата на честния разговор и да вървим с доверие напред, се налага да припомним систематизирано фактите относно последните проведени избори през юни 2022г. за членове на ВСС от квотата на съдиите, прокурорите и следователите – да анализираме грешките, за да избегнем занапред и най-малкото съмнение в честността и прозрачността на избора.

През 2016 година ВСС прие Правила за провеждане на избори на членове на висшия съдебен съвет от съдиите, прокурорите и следователите и внедри Система за електронно дистанционно гласуване. Според правилата съдиите, прокурорите и следователите декларират пред

административния си ръководител дали ще гласуват електронно или с хартиена бюлетина. Гласуването с хартиена бюлетина се провежда по същия начин, по който се провеждат всички останали избори в страната. При електронното гласуване идентифицирането на съдиите, прокурорите и следователите става чрез въвеждането в системата на код, генериран във ВСС, който те получават от административния си ръководител на физически носител (талон) в запечатан плик. Преди избора административният ръководител има задължението в определен срок да активира раздадените талони в системата – след изтичането на този срок системата се «затваря» и гласуването става невъзможно.

Съюзът на съдиите в България активно се противопостави на тези правила още при приемането им, изтъквайки засилената роля на административния ръководител и сериозните съмнения в сигурността на внедрената електронна система, отчитайки възможността да се разкрие тайната на вота, както и да се извършат технически манипулации в електронната среда, като още през 2017 г. настояваше за регламентиране на изискванията към системата и правилата за избор на законово ниво в съответствие с Изборния кодекс.¹

Съмненията на Съюза бяха отхвърлени с публични отговори на ВСС, който, наред с другото, заяви, че сигурността на системата и тайната на вота се гарантират чрез: сорс-кодовете на системата, които са подписани с електронен времеви печат; всички машини и бази данни на физическо, логическо, мрежово, системно и приложно ниво са с предвидени и

¹ <https://defakto.bg/2017/02/09/%D1%81%D1%8A%D1%8E%D0%B7%D1%8A%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%81-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D0%BA%D1%8A%D0%BC-%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80/>; <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/6195044>; <https://bnr.bg/sr/post/100825404/sauzat-na-sadiite-prizovava-za-glasuvane-s-hartiena-buletina-pri-izbora-na-chlenove-na-vss-zaradi-opasenia-svarzani-s-tainata-na-vota>

включени логове и при необходимост в последствие могат да бъдат одитирани².

През февруари 2022 г. ВСС започна подготовката за предстоящите избори за членове на ВСС от квотата на съдиите, прокурорите и следователите през м. юни 2022 г. , като прие решение за възлагане на одит на електронната система за гласуване, а при откриване на уязвимости - да се възложи обществена поръчка за отстраняването им³. Одитният доклад бе изготвен от изпълнителя „Сиела Норма“ АД. В него се посочват 18 уязвимости на системата и се дават препоръки за отстраняването им, включително премахването на ролята „супер администратор“⁴. Докладът е приет от ВСС⁵, но единствената мярка, която ВСС предприе в изпълнение на препоръките, бе да възложи на директора на дирекция „Информационни технологии и съдебна статистика“ при администрацията на ВСС (г-н Тодор Събчев) да промени паролата на „супер администратора“, като я запише на физически носител и я предаде за съхранение в касата на главния секретар на Съвета. Едновременно с това ВСС отмени предходното си решение от 9.02.2022 г., при наличие на уязвимости да възложи чрез обществена поръчка тяхното отстраняване.

Поради пропуск на председателя на Софийския градски съд (СГС) талоните на около 100 съдии не са били активирани в системата. По този повод ВСС прие решение да се допусна „отваряне“ на системата извън преклудирания за тази техническа дейност срок⁶ в нарушение на правилата, за да се даде възможност на съдиите от СГС да гласуват. В деня на изборите се установи, че административните ръководители и на други

² <https://vss.justice.bg/page/view/5547>

³ https://vss.justice.bg/root/f/upload/34/pr_06_09-02-2022-Plenum.pdf

⁴ Одитът не бе публикуван от ВСС по съображения, че съдържа „конфиденциална информация“. Той бе предоставен като доказателство в хода на съдебното производство по г.д.20/22 на смесения състав на ВКС и ВАС без да е определена защита като класифицирана информация.

⁵ https://vss.justice.bg/root/f/upload/34/pr_11_31-03-2022-Plenum.pdf

⁶ <https://vss.justice.bg/root/f/upload/36/pr-25-21-06-2022-sk.pdf>

съдилища са допуснали такъв пропуск, но техните талони не бяха активирани и съответно тези съдии бяха лишени от възможност да упражнят правото си на глас.⁷ В хода на обсъжданията по този случай членът на ВСС съдия Атанаска Дишева заяви (стр. 157): *„И, колеги, знам в какви неземни грехове ще бъда обвинена във връзка с тези си изказвания, но нека да не мълчим! В публичното пространство се коментира, че административни ръководители на съдилища събират талони на съдии или се канят да го направят. И това внасяне на днешното заседание в свръх последния момент на декларации на съдии в най-големия окръжен съд най-малкото буди съмнение. И апелирам към съдиите, които искат да гласуват по електронен път да гласуват сами или да бъдат така добри да не упълномощават, защото такава възможност не е предвидена, някой друг да го прави вместо тях, а пък административните ръководители да не си и помислят да правят подобни действия! Просто, за да отстояваме честта на съдийската професия!“* Тези тежки съмнения не бяха коментирани или оспорени от нито един от останалите членове на Съдийската колегия (СК), които решиха да нарушат правилата, за да поправят пропуските на председателя на СГС.

Непосредствено преди избора ВСС с показателно мнозинство отказа да съгласува електронната система за избор с министъра на електронното управление⁸ съгласно чл. 360б от Закона за съдебната власт (ЗСВ). Единствено съдиите Цветинка Пашкунова и Атанаска Дишева – избрани пряко от съдиите - отстояваха нуждата да се обсъди становището на министъра на електронното управление за съгласуване на системата за избор. Съдия Атанаска Дишева в подкрепа на това заяви (стр. 60-61) *„Говори се повече от една седмица, преди миналата събота, когато беше изслушване на кандидат-членовете за Съдийската колегия, че се говори в*

⁷ Районен съд Стара Загора, Районен съд Елхово, Районен съд Луковит

⁸ https://vss.justice.bg/root/f/upload/36/pr_22-23-06-2022-Plenum.pdf -

органите на съдебна власт, аз имам такава информация от няколко съдии (при никакви обстоятелства разбира се няма да спомена имената им), че административни ръководители на съдилища събират талоните за гласуване на съдии, които не желаят да участват в избора, поради каквито и да било причини, така че това не е нещо, което ние трябва да се направим, че не съществува“ .

Едва през юли 2022 г., след приключване на изборите, министърът на електронното управление Божидар Божанов все пак бе допуснат във ВСС, за да разясни защо е необходимо съгласуване на системата за избори с Министерството на електронното управление (МЕУ)⁹. Сформира се работна група по предложение на съдия Олга Керелска за съвместна работа с МЕУ и МП за изготвяне на правила за съгласуване на информационните системи, които се ползват от органите на съдебната власт, в чийто състав се включват двама прокурори – Гергана Мутафова и Калина Чапкънова, и Боян Новански – член на СК, излъчен от парламента. До настоящия момент няма публично известна информация за дейността на работната група.

Резултатите от изборите на съдиите бяха оспорени от четирима съдии: Атанас Атанасов, Владимир Вълков и Татяна Жилова – кандидати за членове на ВСС, и Владислава Цариградска, която не бе успяла да упражни избирателното си право поради неактивиране на талона ѝ от административния ръководител. В хода на образуваното гр.д.№20/2022г на смесения петчленен състав на ВАС и ВКС бе изготвена експертиза, която установи, че по време на избора има множество неоторозирани влизания в системата, но тя не пази запис какви действия са извършени, тъй като лог файловете са били изключени. Дадено е заключение, че *„...Поради недостатъците на системата за гласуване, макар и свързано с трудност,*

⁹ <https://vss.justice.bg/root/f/upload/36/pr-25-21-07-2022-Plenum.pdf>

е възможно да бъдат идентифицирани гласувалите и съответно тайната на вота да бъде разкрита“ (курсивът наш). Заключение по този въпрос е потвърдено и допълнително пояснено в открито съдебно заседание на 27.01.2023 г. За двата дни, в които се провеждаше изборът, експертизата е установила 200 заявки за гласувания от един IP адрес (към сървъра на ВАС), през много кратък интервал от време, което определи като аномалия.

На 13.02.2023 г. адвокат Александър Кашъмов подаде сигнал до Пленума на ВСС за установените пропуски, засягащи сигурността на Информационната система за електронен избор на членове на ВСС от съдиите, прокурорите и следователите. Със сигнала адв. Кашъмов запозна ВСС с най-тежките уязвимости и недостатъци, констатирани от експертите по гр.д.№20/22 г. Отправено бе искане на основата на посочените констатации, които са в достатъчна степен притеснителни, независимо от решението по посоченото дело, за бъдещите избори ВСС да предприеме обхватни, сериозни и задълбочени мерки за осигуряване на Информационна система за електронен избор на членове на Висшия съдебен съвет от съдиите, прокурорите и следователите, която да отговаря **на закона**, в частност – на потребността от осигуряване на таен и свободен вот, **и на достойнството на българските магистрати.**

Сигналът е заведен под вх.№ 2548/13.02.2023 г. и не е докладван или обсъждан в заседание на пленума до днешна дата.

На същата дата адв. Кашъмов е подал сигнал със същото съдържание за наличието на сериозни пропуски в Информационната система за електронен избор на членове на ВСС от съдиите, прокурорите и следователите и до министъра на правосъдието, регистриран под №94-А/13.02.2023 г.

До днешна дата адв. Кашъмов не е уведомен от Министерството на правосъдието да са предприети действия в тази връзка.

На 20.02.2023 г. е обявено решението на смесения 5-членен състав на ВКС и ВАС по гр.д.№20/22, с което жалбите срещу избора на кандидатите за ВСС бяха отхвърлени като неоснователни, а жалбата на съдия Владислава Цариградска – оставена без разглеждане като недопустима поради липса на правен интерес.

На същата дата съдия Владислава Цариградска депозира заявление до министъра на правосъдието и до Главна дирекция „Охрана“, с което поиска по реда на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) достъп до следната информация: 1) Колко са регистрираните посетители в сградата на ВАС съд, намираща се в гр.София, бул.“Стамболийски“ №18, за времето от 00,00ч до 24.00ч. на 25.06.2022г. (събота) и от 00,00ч до 18,00ч на 26.06.2022г. (неделя); 2) Колко от регистрираните посетители са съдии и служители във ВАС; 3) Колко от регистрираните посетители са съдии от други съдилища; 4) Копие от книгата (дневника), в която са записани посетителите за датите 25.06.2022г. и 26.06.2022г. с анонимизирани лични данни. Изложени са и мотиви за значимостта на търсената информация - да си състави мнение за дейността на ВАС по време на проведените на 25. и 26.06.2022г. избори за членове на ВСС предвид разкритите в хода на гр.д.№20/2022г. по описа на смесен 5-членен състав на ВАС и ВКС обстоятелства за множество поредни гласувания от един и същ IP адрес от сградата на ВАС.

С писмо от Министерството на правосъдието с рег.№ 95-00-29/20.02.2023 г., подписано от редица длъжностни лица, включително от заместник – министъра на правосъдието г-жа Мария Павлова, съдия Цариградска бе уведомена, че МП не разполага с търсената от нея

информация, като заявлението ѝ е препратено до ВАС и до Главна дирекция „Охрана“ (която е към МП).

Главна дирекция „Охрана“ при МП е уведомила съдия Цариградска с писмо рег.№ 95-00-29/23/10.03.2023 г., че през служебните входове на съдебните сгради, пропусквателният режим в празнични и почивни дни се осъществява с нарочна заповед на административния ръководител на съответния съдебен орган. Няма практика да се записват данните на лицата, преминаващи и удостоверяващи правото си на вход със служебни карти. Удостоверено е още, че воденият към момента регистър, касаещ пропусквателния режим в сградата на ВАС на официалния вход – вход за граждани, е започнат на 18.02.2023 г. и не съдържа информация за посочените в заявлението дати.

Съдия Цариградска обжалва този фактически отказ да получи достъп до търсената информация, но не успя да докаже, че такава съществува, тъй като жалбата ѝ е оставена без разглеждане от административните съдилища, които са се доверили на верността на удостовереното, въз основа на което са приели, че това писмо има характер на уведомление по чл. 33 ЗДОИ, а не на отказ¹⁰.

Едновременно с горния отговор от Главна дирекция „Охрана“ съдия Цариградска получи отговор и от ВАС с писмо с рег.№ 20-14-1/13.03.2023 г., с което Петър Петров - служител, оправомощен от на председателя на ВАС, я уведомява, че търсената информация не попада в кръга на обществената. За сметка на това са посочени редица обстоятелства, за които заявителят не е задавала въпроси – за наличието на два входа на сградата, както и че „за датите 25 и 26 юни 2022 год., извън работното време на съда, е била създадена организация и осигурен достъп на

¹⁰ Окончателното преграждащо определение на ВАС по адм.дело.№8602/23 е достъпно на https://info-adc.justice.bg/courts/portal/edis.nsf/e_act.xsp?id=2214804&code=vas&guid=1391141421

магистрати и служители както през главния вход, така и през служебния вход на сградата на Върховния административен съд“ и че „както в рамките на редовното работно време, така и на посочените дати, на служителя, осъществяващ контрол на служебния вход, не е възложено да извършва регистрация на влизащите в сградата магистрати и служители, а само да проверява служебните им пропуски при необходимост“.

Това обстоятелство, което противоречи на данни, които съдия Цариградска има от свои колеги, работещи във ВАС, я мотивира да подаде второ заявление по реда на ЗДОИ, с което е поискала да получи копие от действащите към 24.06.2022 г. заповеди на председателя на ВАС, с които по реда на т. 17 от Правилата за вътрешния ред, пропускателния режим и сигурността в сградите и обектите на съдебната власт е определен редът за влизане и излизане в сградата на ВАС, в почивни и празнични дни, както и копие от заповедта на Председателя на ВАС, с която е утвърдена организацията по осигуряване на достъп на магистрати и служители, както през главния вход, така и през служебния вход на сградата на Върховния административен съд за датите 25.06.2022 г. и 26.06.2022 г. По искането е постановен изричен отказ с Решение с рег.№40-109/10.05.2023 г., подписано от същия служител Петър Петров, с мотив, че тази информация е трябвало да бъде поискана чрез съда в хода на делото по оспорване на изборните резултати.

На 02.06.2023 г. Европейската асоциация на съдиите (ЕАС - регионална група на Международната асоциация на съдиите) на заседанието си в Атина прие публично изявление за България, като информира за отхвърлените жалби срещу избора на членове на ВСС и посочи, че поради липса на надлежна документация и защита срещу неоторизиран достъп в системата за онлайн гласуване остават сериозни съмнения относно честността и прозрачността на провеждането му. ЕАС

препоръча да се въведе система за избор на членове на Висшия съдебен съвет, която следва демократичните правила на изборите и осигурява гаранции за тяхното прилагане по прозрачен начин.

На 27.06.2023 г. съдия Владислава Цариградска и съдия Атанас Атанасов поискаха от министъра на правосъдието да извърши проверка в рамките на правомощията му по чл. 391 ЗСВ и сл. и чл. 21, ал. 1 от Правилата за вътрешния ред, пропускателния режим и сигурността в сградите и обектите на съдебната власт, доколкото в горесцитираните отговори на заявления по ЗДОИ се твърдят обстоятелства, че в определени дни – на 25.06.2022 г. и 26.06.2022 г., е било възможно осъществяване на достъп до съдебна сграда през вход, чиято охрана не е била обезпечена с присъствие на служители от ГД „Охрана“ и че в същите, неработни, дни е било възможно влизане в сградата на ВАС без записване в книгата по чл. 17 и чл. 18, ал. 2 от горепосочените правила.

На 27.09.2023 г. съдиите Атанасов и Цариградска сезираха министъра на правосъдието със заявление, с което искат да получат информация за резултатите във връзка със сигнала им от 27.06.2023 г. – дали по него е извършена проверка и ако да, какви обстоятелства са били установени в нейния ход.

В отговор на това заявление на 2.11.2023 г. двамата съдии получиха писмо от министъра на правосъдието с рег.№94-00-169/23/02.11.2023 г., в което е посочено, че в тези дни достъпът до сградата се е осъществявал само от главния вход (от към бул. „Александър Стамболийски“), служебният вход не е бил отключван (от към ул. „Лавеле“) и всички допускани лица в сградата са били отразени в Книгата за влезли/излезли в извънработно време лица. Предоставена е детайлна информация за водената „Книга за влезли и излезли в извън работно време лица“, Регистър № 9 и № 10 „Пропускателен режим“ започнат на 04.04.2017

година и приключил на 12.02.2023 година, както и отбелязаните посетители за двата изборни дни: за датата 25.06.2022 г. във времето от 00:00 часа до 24:00 часа са регистрирани 19 лица, от които 13 са съдии; за датата 26.06.2022 г. във времето от 00:00 часа до 24:00 часа са регистрирани 21 лица, от които 15 са съдии.

Официално предоставената информация от Министерството на правосъдието с писмо с рег.№94-00-169/23/02.11.2023 г. съществено противоречи на информацията, съдържаща се в предходните писма на същото министерство и неговата администрация с рег.№ 95-00-29/20.02.2023 г. и с рег.№ 95-00-29/23/10.03.2023 г., както и на информацията, предоставена от ВАС.

Поради това на 15.11.2023 г. съдия Цариградска поиска от министъра на правосъдието да извърши незабавна, задълбочена и обективна проверка за причините, довели до първоначалното укриване на обществена информация в нарушение на чл. 41, ал. 2 от Конституцията на Република България, по който сигнал все още няма отговор.

От публикации в медиите е известно, че по сигнал на Антикорупционния фонд Софийската градска прокуратура (СГП) е образувала проверка за компютърни престъпления при провеждане на изборите за ВСС.

От изявление на съдия Георги Чолаков – председател на ВАС, отразено в публикация на правното издание Лекс.бг, става ясно, че по предложение на комисията по информационни технологии във ВСС ще се обсъжда създаването на нова система за дистанционно електронно гласуване, защото сегашната система е остаряла, не отговаря на европейските изисквания и има съмнения в опазването на тайната на вота.

Във връзка с горното,

Съюзът на съдиите в България счита, че Висшият съдебен съвет дължи отговор на съдиите и на гражданите по всички въпроси, които се пораждат от посочените факти, независимо от образуваната проверка от ССП.

Съюзът на съдиите в България счита, че изборите за членове на ВСС от квотата на съдиите, прокурорите и следователите трябва да се извършват чрез хартиена бюлетина или чрез машинно гласуване по същия начин както се извършват изборите за органите на местното самоуправление, за народните представители и за представителите в Европейския парламент. Съдебните органи са органи на власт и изборът на техните членове би трябвало да се провежда по същия ред както избора на останалите органи на власт – не съществува нито житейска, нито правна логика органите на съдебната власт да се избират по различен начин. Наред с това машинното гласуване е най-икономически съобразеното, тъй като то вече се провежда в изборния процес в страната и не налага ново техническо оборудване.

Воден от разбирането, че без честен и прозрачен избор на членовете на Висшия съдебен съвет доверието в съдебната власт като цяло ще бъде застрашено, Съюзът на съдиите в България:

изразява увереността си, че Прокуратурата на Република България ще проведе задълбочена проверка на избора за членове на Съдийската колегия на ВСС през 2022г. и при установяване на достатъчно данни за извършено престъпление ще привлече към отговорност извършителите;

настоява Висшият съдебен съвет да извърши собствена проверка и оценка на фактите и да изрази официална позиция относно проведените избори през 2022г. ;

предлага на Висшия съдебен съвет и на министъра на правосъдието за обсъдят възможността за машинно гласуване за членове на ВСС и министърът на правосъдието да предприеме необходимите действия за инициране на изменение на Закона за съдебната власт в този смисъл.

23.11.2023г.

Управителният съвет на Съюза на съдиите в България